

Handreiking structurele implementatie ervaringsperspectief in de GZ-opleiding en de specialistische vervolgopleidingen

Versie 20-11-2024

Inleiding en context

Participatie van cliënten en naasten bij de (door)ontwikkeling van beleid, kwaliteit en onderzoek in de ggz is belangrijk en in toenemende mate de norm. In lijn met die ontwikkeling heeft MIND het ervaringsperspectief van ggz-clieënten en naasten structureel ingebracht in de inhoudelijke (door)ontwikkeling van psychologische vervolgopleidingen in APV-1 (competentieprofiel BIG-psychologen en kennissynthese Didactische Methoden ‘inzet ervaringsdeskundigheid’) en APV-2 (opleidingsplannen en toetsing).

Het adviesrapport Didactische Methoden uit APV-1 en positieve praktijkervaringen bieden voldoende basis voor de inzet van *ervaringsdeskundigen*¹ in verschillende fasen van het opleidingsproces. Daarbij wordt binnen het APV-programma gedacht aan de postacademische opleiding tot GZ-psycholoog en Klinisch Psycholoog (specialist), maar het verdient ook aanbeveling om de inzet al bij het masteronderwijs te overwegen. Het is onderdeel van de breedheid aan perspectieven waar een BIG-psycholoog zich toe moet verhouden, versterkt het reflectief vermogen en draagt bij aan psychologisch. Inmiddels is al meer ervaring opgedaan in de inzet van ervaringsdeskundigen in het onderwijs en de borging van continuïteit hierin.

Adviezen voor implementatie

De structurele incorporatie van het ervaringsperspectief binnen de vervolgopleidingen tot BIG-psycholoog is nieuw. Dit document doet handreikingen om te komen tot implementatie, geclusterd in adviezen voor landelijke inbedding, cursorisch onderwijs, praktijkonderwijs en randvoorwaarden. De handreikingen voor het onderwijs volgen het onderwijsproces: (1) bijdrage aan ontwikkeling van het curriculum en onderwijsontwerp (*design*), (2) bijdrage aan het ontwikkelen van onderwijsactiviteiten (*planning*), (3) het daadwerkelijk leveren van bijdragen onderwijsactiviteiten en toetsing (*delivery*), (4) leeruitkomsten van de inzet (*outcome*), zoals leereffecten en effecten in de praktijk.

Adviezen voor landelijke inbedding ervaringsperspectief

Design: Borg de inbreng van het ervaringsperspectief via de afvaardiging van een vertegenwoordiger van het cliënten en naastenperspectief vanuit MIND Expert Center in het orgaan dat verantwoordelijk wordt voor het 3-jarig cyclisch evalueren, actualiseren en bijstellen van de inhoud van de landelijke opleidingsplannen voor praktijkopleidingsinstellingen.

Planning: De adviezen rondom de inzet van ervaringsdeskundigen is een van de hoofdstukken in het didactisch handboek en zal als zodanig als kopje in het ontwerp van het kennisplatform onder didactische methoden opgenomen worden.

Adviezen voor het cursorisch onderwijs door opleidingsinstellingen

Design & Planning: Elk opleidingsinstituut maakt structureel gebruik van ervaringsdeskundigen bij de (door)ontwikkeling van onderwijs(-materiaal), adviseert over de inzet van ervaringsperspectief in het onderwijs en denkt mee bij de evaluatie van het onderwijs, in het bijzonder waarin ervaringsdeskundigheid een onderdeel is. Hiervoor zetten opleidingsinstellingen een samenwerking op

¹ Ervaringsdeskundigen zijn volgens deze notitie mensen met eigen ervaringen met ontwrichting en herstel als cliënt en/of naaste, die deze ervaringen kunnen ontstijgen en daarop kunnen reflecteren in relatie tot ervaringen van anderen en kennis uit andere bronnen. Zo ontstaat ervaringskennis, die ervaringsdeskundigen op deskundige wijze overbrengen op anderen, iets wat zij via een combinatie van praktijkervaring en cursussen hebben geleerd steeds beter te doen.

met MIND. Het landelijke MIND Expert Center kan per opleidingsinstituut een tweetal ervaringsdeskundige contactpersonen afvaardigen. Hiermee zorgen opleidingsinstituten samen met MIND voor een structurele inzet van ervaringsdeskundigen, die van buitenaf periodiek en structureel meedenken en betrokken worden in het borgen van het cliënten- en naastenperspectief in de aangeboden opleidingen.

Delivery: De opleidingsinstituten bouwen structureel onderwijs in het curriculum in, waarin het ervaringsperspectief centraal staat. Dit onderwijs wordt gegeven in samenwerking met ervaringsdeskundigen. Dit kan bij verschillende onderdelen binnen het curriculum. Daarnaast kan worden gedacht aan mede-beoordelen van cursorische opdrachten. Een niet-uitputtende lijst voorbeelden van lessen:

- (1) Het cliënten- en naastenperspectief op passende zorg bij psychische problemen;
- (2) Het ervaringsperspectief op het leven met en zorg ontvangen voor een aandoening (voor verschillende psychische aandoeningen en thema's);
- (3) Gastlessen over cliënten en naastenparticipatie in de onderzoek en innovatie;
- (4) Samenwerken met en ondersteunen van naasten;

Adviezen voor het opleiden en ervaringsleren in de praktijk door praktijkinstellingen

Design & Planning: Elke praktijkopleidingsinstelling bespreekt de grote wijzigingen in gezondheidspsychologenopleiding en de mogelijke consequenties op de kwaliteit van de zorg en de impact voor cliënten met de cliëntenraad en/of familieraad van de instelling.

Delivery: Het nieuwe landelijk opleidingsplan GZ-G en KP-PT bevat een nieuw toetsinstrument, de 360 graden feedback. Hiervoor is ook een speciale evaluatielijst voor de cliënt opgenomen om ook het perspectief van de cliënt mee te nemen bij feedbackmomenten en beoordelingen. Dit instrument is ook in te zetten voor feedback door naasten van de cliënt, zodat de opleiding ook steeds beter leert om samen te werken met het cliëntstelsel.

Maatschappelijke opdracht: Patiënt Journey. Door het belang van breedheid en opleiden in meerdere contexten is het soms lastiger om een cliënt langdurig te volgen. Alle opleidingen in de specialistische vervolgopleiding volgen een cliënt (en naaste) gedurende het behandeltraject, van aanmelding tot afsluiting en ook een periode daarna. Doel hiervan is om beter zicht te krijgen op het perspectief van de cliënt, het (eventueel) doorlopen van meerdere episodes, terugval, de impact op het dagelijks leven en de sociaal maatschappelijke gevolgen voor de cliënt en zijn systeem.

Randvoorwaarden

Verbinding met de cliënten- en naastenbeweging in de ggz:

Ervaringsdeskundigen die worden ingezet in de opleidingen, zullen ook de verbinding moeten houden met de cliënten- en naastenbeweging in de ggz. Op deze wijze kan worden geborgd dat naast de individuele ervaringen, ook toegang is tot de ervaringen van een bredere groep. Het verdient daarom aanbeveling om contact te zoeken met MIND voor de inzet van ervaringsdeskundige cliënten en naasten in het psychologisch (vervolg)onderwijs. Hiervoor heeft MIND hun Expert Center ingericht.

Kwaliteitsborging ervaringsdeskundigen: Kwaliteitsborging van de inbreng door ervaringsdeskundigen in de opleidingen is van groot belang. Het MIND Expert Center borgt de kwaliteit van ervaringsdeskundigen via het faciliteren van didactische scholing intervisie en andere vormen van onderling leren. Voor de didactische en onderwijskundige verrijking van het onderwijs vanuit ervaringsperspectief wordt door mind gebruik gemaakt van onderwijskundig advies.

Voldoende financiële middelen: Het vraagt voldoende financiële middelen om de inzet van ervaringsdeskundige docenten marktconform te betalen, evenals middelen voor de inzet van het MIND Expert Center voor de koppeling aan passende ervaringsdeskundigen en kwaliteitsborging.